

KRONIKA**CHRONICLE****Jubileusz RNDr. Marceli SKUHRAVÁ CSc.**

W ubiegłym roku RNDr. Marcela SKUHRAVÁ CSc. – wybitna specjalistka od muchówek pryszczarkowatych (Diptera: Cecidomyiidae) obchodziła ważny jubileusz. Z tej okazji miłą powinnością jest przybliżenie czytelnikom Jej niezwykłej postaci.

M. SKUHRAVÁ (z domu HELLEROVÁ) urodziła się 11 marca 1934 r. w Pradze. W latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku studiowała na Uniwersytecie Karola w Pradze. Na Jej zainteresowania naukowe pryszczarkami ("bejłomorky") niewątpliwie miał wpływ prof. Julius KOMÁREK; pod jego kierunkiem wykonała pracę dyplomową (1957) pt. „Morfologicko-bionomická studie Supertribu Lasiopteridi” [Morphological and Biological Study of the Supertribe Lasiopteridi]. M. SKUHRAVÁ wraz z mężem Vaclavem poświęcili swoje życie na studiowaniu pryszczarków, tworząc w tym integralną jedność. Stopień doktora Ph.D. (CSc.) uzyskała w 1969 r. na podstawie rozprawy pt. “Bejłomorky rodu *Clinodiplosis* KIEFFER, 1894 a rodu *Trotteria* KIEFFER, 1901. Morfologicko-ekologická a taxonomická studie” [Gall midges of the genus *Clinodiplosis* KIEFFER, 1894 and the genus *Trotteria* KIEFFER, 1901].

W rok później (1970) uzyskała stopień RNDr. po przedłożeniu pracy pt. „Faunisticko-zoogeografické a taxonomicko-morfologické problémy výzkumu bejłomorkovitých (Diptera, Cecidomyiidae)” [Faunistic, zoogeographic, taxonomical and morphological problems in research of gall midges (Diptera: Cecidomyiidae)].

M. SKUHRAVÁ w latach 1958–1992 pracowała w Encyklopedycznym Instytucie Czechosłowackiej Akademii Nauk i uczestniczyła w edycji m.in. czterotomowego podręcznego słownika [Czech Shorter Dictionary] (1962, 1963, 1966, 1967) oraz dzieł: „Malá československá encyklopedie” (sześć tomów). [Small Czechoslovak Encyclopedia] (1984–1987), „Československý biografický slovník” (1992) [Czechoslovak Biographical Dictionary] a także „Geografický mistopisný slovník” (1993) [Geographic and Topographic Dictionary]. M. SKUHRAVÁ wykorzystała doświadczenia zdobyte w Encyklopedycznym Instytucie podczas opracowania publikacji dotyczącej upamiętnienia 100. rocznicy Czeskiego Towarzystwa Entomologicznego (2004). Od samego początku (1955 r.) M. i V. SKUHRAVÝ prowadzili badania systematyczno-faunistyczne pryszczarków w byłej Czechosłowacji na ogromną skalę, która dotychczas nie miała precedensu w odniesieniu do żadnej grupy owadów. Badania te zakończono w 1982 r. z imponującym wynikiem: na badanych blisko 700 stanowiskach w Czechach i na Morawach odnotowano 500 gatunków pryszczarków; na Słowacji – na 30 stanowiskach wykazano 350 gatunków tych muchówek. Po zakończeniu tej monumentalnej pracy na terenie byłej Czechosłowacji, M. i V. SKUHRAVÝ rozszerzyli swoje zainteresowania badawcze na inne kraje Europy centralnej; Skandynawie,

Balkany a także Turcję, Syberię i w końcu na region śródziemnomorski; łącznie badaniami objęto 2000 stanowisk. Efektem tych badań było 400 publikacji naukowych, których autorką lub współautorką jest M. SKUHRAVÁ. Wśród publikacji są m.in. monografie pryszczarków różnych rodzajów oraz rewizje rodzajów. Szczególne miejsce zajmują monograficzne opracowania – w tym współautorskie – pryszczarków następujących krajów: Jugosławia (1964), Rumunia (1972), Lichtenstein (1993), Czechy (1994, 1997), Grecja (1997), Francja (2005), Hiszpania (2006), Dania (2006), Sycylia (2007), Austria (2008), Polska (2008)¹, Norwegia (2012), Niemcy (2014) Egipt (2014), Iran (2014) i Gruzja (2015).

M. SKUHRAVÁ opisała 31 nowych gatunków pryszczarków dla nauki oraz kilka nowych rodzajów (genus). Dla Jej uhonorowania został opisany nowy rodzaj: *Skuhraviana* MAMAJEV, 1963 oraz 4 nowe gatunki: *Semudobia skuhravae* RASKAM, 1977, *Clinodiplosis skuhravae* FEDOTOVA, 2004, *Stefaniella skuhravae* ELSAYED, 2015, w tym z Polski – dla uhonorowania obojga badaczy – *Resseliella skuhravyorum* SKRZYPCZYŃSKA, 1975.

Oprócz prac taksonomicznych w Jej dorobku są prace dotyczące biologii, ekologii, zoogeografii i znaczenia gospodarczego pryszczarków. Wraz z V. SKUHRAVYM opublikowała kilka książek, atlasów, przewodników i rozdziałów w różnych katalogach i monografiach.

M. SKUHRAVÁ wraz ze swym mężem zgromadzili ogromną kolekcję pryszczarków obejmującą około 10 tys. preparatów imagines i innych stadiów rozwojowych oraz kolekcję około 4,5 tys. wyrosli.

M. SKUHRAVÁ przez wiele lat była Sekretarzem Czeskiego Towarzystwa Zoologicznego; obecnie jest jego honorowym członkiem. Z okazji 70-lecia wymienionego Towarzystwa opracowała jego historię obejmującą także dzieje Czeskiego Towarzystwa Entomologicznego. Od 2008 r. pełni funkcję redaktora „Acta Societatis Zoologicae Bohemicae”.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że tak imponującym dorobkiem naukowym i działalnością badawczą może poszczycić się niewielu z żyjących entomologów nie tylko czeskich, ale i zagranicznych.

Pisząca te słowa miała zaszczyt osobiście poznać Panią Marcelę, podczas odbywania stażu naukowego w Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, w 1974 r. Zapamiętałam Ją jako Osobę niezwykle miłą, z czarującym uśmiechem, życzliwą, bardzo gościnną, a przede wszystkim jako Osobę o ogromnej wiedzy, wybitnie zdolną i pracowitą.

Wspólnie z mężem Vaclavem wprowadzili mnie w arkana cecidologii, poczynając od sporządzania preparatów, dokumentacji, a także systematyki i oznaczania pryszczarków. Dla uhonorowania M. i V. SKUHRAVYCH opisany przeze mnie gatunek pryszczarka dedykowałam im obojgu, o czym już wcześniej wspomniałam. Nawiązana wiele lat temu współpraca naukowa zaowocowała trzema współautorskimi znaczącymi publikacjami naukowymi.

¹ SKUHRAVÁ M., SKUHRAVÝ V., SKRZYPCZYŃSKA M., SZADZIEWSKI R. 2008. Gall midges (Cecidomyiidae, Diptera) of Poland. Pryszczarki (Cecidomyiidae) Polski. *Annals of the Upper Silesian Museum in Bytom, Entomology* **16**: 5-160.

Fot. Marcela SKUHRAVÁ i Vaclav SKUHRAVÝ, Chalupska koło Borova Lada, maj 2014 r.
(fot. Pavel SKUHRAVÝ)

Wykaz wszystkich publikacji, których autorką lub współautorką jest M. SKUHRAVÁ można znaleźć na: www.skuhrava-skuhrapy.cz/bibliographyMS.html.

W imieniu własnym i licznej rzeszy entomologów życzymy Jubilatce dużo zdrowia, mnóstwo energii do dalszej działalności naukowej i szczęścia w życiu osobistym.

Małgorzata SKRZYPCZYŃSKA, Inst. Ochr. Ekosyst. Leśn. UR Kraków